

KALVİNİZM'DE ON EMİR

Hakan OLGUN

ESKİYENİ
yayınları

Eskiyeni Yayınları: 10

KALVİNİZM'DE ON EMİR

Hakan OLGUN

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.

Kapak resmi: İsviçre'nin Cenevre kent merkezinde yer alan ve "reformasyon duvarı" olarak bilinen platformda, XVI. yüzyılda kentte hâkim olan Kalvinist teokrasi idaresinin çeşitli sembolleri yer almaktadır. Bu sembollerden en dikkat çeken, John Calvin ile birlikte biri sağında diğerleri solunda yer alan dönemin Protestan reformcularını tasvir eden anıttır. Söz konusu anıt üzerindeki figürler, ellerindeki Kitab-ı Mukaddes ile ilahi hukuk normlarını uygulayan yargıçlar gibi resmedilmiştir.

Mizanpaj: CİNAS

Kapak: CİNAS

Baskı, Cilt:

KALKAN MATBAACILIK

Büyük San. 1. Cad. 99/32 İskitler

Tel: 0312.3419234-3421656 Ankara

1.Baskı: Ocak 2012

ISBN: 978-605-5978-10-5

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.

Rüzgarlı Cad. Rüzgarlı İşhanı No: 2 Kat: 5 Ulus/ANKARA

Tel: (0 312) 310 08 60 – Fax: (0 312) 311 47 89

web: www.eskiyeni.org – e-mail: fcr@fcr.com.tr

KALVİNİZM'DE ON EMİR

Hakan OLGUN

Ankara 2012

Doç. Dr. Hakan Olgun

Ankara Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi'nden 1996 yılında mezun oldu. 2000 yılında Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü'ne araştırma görevlisi olarak atandı. Enstitü'nün Dinler Tarihi Anabilim Dalı'nda yüksek lisans ve doktora eğitimini tamamladı. 2007'de İstanbul Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi'ne yardımcı doçent olarak atandı. 2010-2011 akademik yılında İngiltere, Oxford Üniversitesi'nde doktora sonrası araştırmalarda bulundu. 2011'de doçent olan Olgun, hâlen İstanbul Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi Dinler Tarihi Anabilim Dalı'nda öğretim üyesi olarak çalışmaktadır.

Başlıca Yayınları:

Luther ve Reformu: Katolisizmi Protesto (Ankara: Fecr, 2001).

Sekülerliğin Teolojik Kurgusu: Protestanlık (İstanbul: İz, 2006).

Luther ve İslam: Teolojik Uyum Sorunu (İstanbul: Ağaç, 2008).

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	6
ÖNSÖZ	7
GİRİŞ	11
I. BÖLÜM	
KALVİNİST TEOLOJİ	21
Tanrı İle Ahitleşme	22
Egemen Tanrı ve Seçilmiş Toplum	34
II. BÖLÜM	
TANRI'NIN ON EMRİ	59
Doğal Hukuk	60
Hukukun Üçüncü Kullanımı	71
III. BÖLÜM	
KALVİNİST TECRÜBE	105
Kutsal Topluluk	106
Teonomi Arayışı	122
SONUÇ	147
KAYNAKÇA	153
DİZİN	163

KISALTMALAR

Inst.	: <i>Institutes of the Christian Religion</i>
WSC	: <i>Westminster Shorter Catechism</i>
WLC	: <i>Westminster Larger Catechism</i>
HC	: <i>Heidelberg Catechism</i>
Çık.	: Çıkış
Lev.	: Levililer
Say.	: Sayılar
Tes.	: Tesniye
Yer.	: Yeremya
İşa.	: İşaya
Mat.	: Matta
Luk.	: Luka
Rom.	: Romalılara Mektup
Gal.	: Galatyalılara Mektup
Kol.	: Koloselilere Mektup
1. Kor.	: Korintlilere Birinci Mektup
2. Kor.	: Korintlilere İkinci Mektup
1. Pet.	: Petrus'a Birinci Mektup
1. Tim.	: Timoteus'a Birinci Mektup
Es.	: Esinleme
krş.	: karşılaştırınız

ÖNSÖZ

Tarihsel süreci içinde kendisini “sevgi” dini olarak tanımlayan Hıristiyanlık, dine dayalı “yasa” ile sürekli bir teolojik karşıtlık içinde anlaşılmıştır. Henüz çok erken evresinde Pavlus tarafından tanımlanan yönüyle Hıristiyanlık, İsa Mesih’in muhatap olduğu İsrailoğulları tarihinden uzaklaştırılarak daha çok gentileye yönelik bir söylem doğrultusunda kurumsallaşmıştır. Bu durum, İsrailoğulları’nın yükümlü olduğu dinsel yasadan bağımsız ve hatta bu yasayı günah ve ölüm döngüsünün kaynağı olarak dışlayan bir teolojinin tesisine imkân vermiştir. Bu nedenle bir Hıristiyan’ın yaşamında dinsel yasanın etkinliği ve bağlayıcılığı konusu Hıristiyanlık teolojisinin günümüzde hâlen tartıştığı en temel konular arasındadır.

Postmodern çağda seküler hukuk normlarının göreceliliği ve değişkenliği düşüncesi, Batı toplumundaki pek çok bireyin zihninde dinsel hukukun daha sabit hükümlere sahip olduğuna ilişkin kanaatlerin oluşmasına yol açmaktadır. Özellikle dinsel öğretilerin siyasetten ekonomiye kadar yaşamın dünyevi alanlarındaki etkinliğinin gittikçe güçlendiğini düşünen pek çok Hıristiyan için özellikle de Musa hukukundan ve İslam şeriatından söz edilirken Mesih’in gelişiyle artık yasanın hesabının tutulmayacağı inancı, aslında bir hukuktan yoksunluk sorununa kaynaklık etmektedir.

Dinsel yasanın, yani Kitab-ı Mukaddes hukukunun Hıristiyan yaşamındaki bağlayıcılık değerinin ne olduğunu içeren soruna karşı XVI. yüzyılda, Hıristiyanlığın reform çağında ortaya çıkan Calvinist teoloji, etkisi günümüze kadar uzanan önemli bir teolojik öneri sunmuştur. John Calvin öncülüğündeki bu Hıristiyan reform akımı, günümüzdeki dinsel hukukun geçerliliği tartışmalarına ışık tutacak teolojik öğretiler ihtiva etmektedir. Bu çalışmada, Calvinist Hıristiyan yorumun, dinsel yasaya verdiği toplumsal değerle kendi döneminin diğer güçlü Hıristiyan akımları olan Katolisizm ve Lutheranizm'den farklılaşan boyutuna işaret edilmektedir. Bu çalışmada kurtuluşu yasaya itaate değil sadece imanlı olmaya bağlayan genel reformasyon teolojisine bağlılığını sürdüren Calvinizm'in Kitab-ı Mukaddes hukukunun Hıristiyan için bireysel ve toplumsal anlamı ile siyasal ve ekonomik telkinlerini yeniden keşfeden yaklaşımı ve tarihsel tecrübeleri ele alınmaktadır.

Çalışmanın temel kaynağını öncelikle Calvin'in *Institutes of the Christian Religion* adlı eseri oluşturmaktadır. Calvinizm'in kateşizm (ilmihal) metinleri olan *Westminster Larger Catechism*, *Westminster Shorter Catechism* ve *Heidelberg Catechism* de çalışmanın temel kaynaklarını ifade etmektedir. Bunlarla birlikte yakın dönem Calvinist teologları ile Calvin'in teolojisine yönelik eleştiri sahiplerinin eserlerinden de faydalanılmıştır. Özellikle modern dönemde Calvinist dinsel hukuk anlayışını yeniden canlandırmaya çalışan Rousas John Rushdoony'nin, taşıdığı adıyla da Calvin'in temel eserini referans alan *The Institutes of Biblical Law* adlı metni çalışmanın önemli bir kaynağını oluşturmaktadır.

Kitapta öncelikle Calvin'in ahit teolojisi, Tanrı'nın ihtişamı ve seçilmiş halk gibi teolojik argümanları ele alınmaktadır. Ardından, bir Hıristiyan reform öncüsü olarak Calvin'in Eski Ahit'in On Emir hükümleri çerçevesinde gerçekleştirdiği

dinsel yasa tanımı ile bu yasanın üçüncü fonksiyonuyla Hıristiyan yaşamındaki etkisine dair söylemleri incelenmiştir. Son bölümde ise Calvin'in hukuk teolojisinin kendi çağından başlayarak modern yorumlara kadar sosyal yansımalarının tahlili yapılmıştır.

Kalvinizm'i, gelenekselleşmiş Protestan reformu algılamalarından farklı bir tarzda ve Hıristiyan evangelizmine kaynaklık eden yönüyle ele alan bu çalışmanın diğer bütün vurgularının yanı sıra Hıristiyan Batı toplumunun seküler çağda din temelli bir hukuk arayışına dikkat çekmesini umuyorum.

Hakan OLGUN
İstanbul - 2011